

Niet waarmaken van belofte het 'strengste migratiebeleid ooit' te voeren maakte eind aan kabinet-Schoof

Posted on 5 september 2026 by Hans Wansink

Fotogeniek was de opkomst en de ondergang van het kabinet-Schoof zeker. Als een vlieg aan de muur van de coulissen rond het Binnenhof registreerde Bart Maat met zijn camera de capriolen van de hoofdrolspelers in dit politieke experiment. Premier Dick Schoof zelf, zo blijkt uit het kloeke beeldverhaal *Het kabinet dat van niemand was*, hield de moed erin tot het einde. Dat was op zichzelf al een hele prestatie, gegeven alle chaos, tegenwerking en vernederingen die hij tussen zijn aantreden op 2 juli 2024 en de overdracht aan zijn opvolger Rob Jetten op 23 februari 2026 voor z'n kiezen kreeg.

Geen gebroken man dus, die topambtenaar die pardoes in de politieke leeuwenkuil was geworpen.

Helemaal niet zo slecht

In zijn beschouwing wijst Leonard Ornstein er terecht op dat premier Schoof het op het internationale toneel helemaal niet zo slecht heeft gedaan. Voor de NAVO-top in Den Haag hield iedereen z'n hart vast, maar Schoof toonde zich – geholpen door koning Willem-Alexander en door secretaris-generaal Mark Rutte – een gastheer die zelfs Donald Trump in het gareel wist te houden.

Tussen de bedrijven door drukte Schoof er een structurele verhoging van het defensiebudget door en versterkte hij de steun van Nederland aan Oekraïne. Bart Maat was erbij in Londen toen Schoof met collega's Mette Frederiksen (Denemarken), Keir Starmer (Groot-Brittannië) en Volodymyr Zelensky (Oekraïne) de 'coalition of the willing' in de steigers zette.

Juist de reputatie van Nederland in het buitenland was de reden dat Geert Wilders, de grote winnaar van de verkiezingen van 22 november 2023, nooit minister-president mocht worden. Schoof was een onbeschreven blad, maar dat kon je van de PVV-leider niet zeggen. Wilders was een geliefd spreker op bijeenkomsten van autoritaire leiders in de hele wereld. Hij was de beste maatjes met Marine Le Pen en Viktor Orban. Hij zocht nog in 2017 – drie jaar na het neerhalen van vlucht MH17 – toenadering tot Vladimir Poetin om 'tegenwicht te bieden aan de hysterische russofobie'.

Wilders noemde de Russische invasie in Oekraïne uiteindelijk onrechtmatig. Maar voor militaire en financiële steun hoefde je niet bij hem aan te kloppen. De PVV-fractie in het Europees Parlement zat samen met de Lega, Alternative für Deutschland, het Vlaams Belang en de Oostenrijkse FPÖ in de uiterst rechtse hoek.

Extraparlementair

Onderhandelaars Dilan Yeşilgöz (VVD) en Pieter Omtzigt (Nieuw Sociaal Contract) losten hun ongemak met Wilders op door te eisen dat het te vormen kabinet extraparlementair zou zijn. Dat betekende dat de partijleiders van PVV, VVD, NSC en BBB in de Tweede Kamer bleven zitten. Wilders werd daarnaast gedwongen drie wetsvoorstellen die op gespannen voet stonden met de Grondwet, waaronder een moskee- en Koranverbod, in te trekken. Om zijn achterban op X tevreden te stellen spuide Wilders onophoudelijk kritiek op zijn coalitiegenoten en vooral op de man die

in zijn plaats in het Torentje zat, Dick Schoof.

Leonard Ornstein noemt het een 'blunder' van Yeşilgöz dat zij in de verkiezingscampagne van 2023 de deur naar de PVV op een kier had gezet. Maar een meerderheid van de VVD-kiezers was voor samenwerking met de PVV. Dat gold ook voor de kiezers van de club van Omtzigt, NSC.

Boycot Wilders was riskanter geweest

Een grote meerderheid van de kiezers vond dat de immigratie fors omlaag moest en dat de bevolking van inmiddels ruim 18 miljoen Nederlanders niet meer mocht groeien. Toch kwamen er jaar in jaar uit minstens honderdduizend inwoners bij.

Dit kon zo niet doorgaan. Een boycot van Wilders door de VVD zou dan ook politiek veel riskanter geweest zijn dan een nieuwe poging tot samenwerking in een rechtse regering met de winnaars PVV, BBB en NSC. Daar kwam nog bij dat een denkbeeldige coalitie van CDA, VVD, D66 en GroenLinks/PvdA geen meerderheid had in de Tweede Kamer.

'Polariserende omgangsvormen'

De andere kant van de zaak was dat drie van de vier regeringspartijen populistische bewegingen waren zonder bestuurservaring. Caroline van der Plas, de aanvoerder van de BoerBurgerBeweging, kreeg te maken met wetten, praktische bezwaren en tegenwerking van ambtenaren die de beloften aan haar achterban in de weg zaten.

Maar de grootste zeepbel bleek Nieuw Sociaal Contact. Niet alleen de wankelmoedige Pieter Omtzigt, maar ook bewindslieden en Kamerleden bleken niet bestand tegen de hitte van een vechtkabinet. Op 15 november 2024 stapte staatssecretaris Nora Achahbar op vanwege 'polariserende omgangsvormen'. Met moeite werd NSC binnenboord gehouden.

Eind augustus 2025 stapte NSC-minister van Buitenlandse Zaken Caspar Veldkamp op vanwege onenigheid over maatregelen tegen Israël. De rest van NSC volgde, wat de absurde situatie opleverde dat het kabinet-Schoof dubbel demissionair werd.

Want op 3 juni 2025 had Geert Wilders al zijn steun aan het kabinet opgezegd. In mijn boek *Ontketend Nederland* wijs ik op een mogelijke aanleiding: de weigering

van Dick Schoof om de open brief van 22 mei van negen regeringsleiders aan het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg te ondertekenen.

Het was een initiatief van premier Mette Frederiksen van Denemarken en haar collega Giorgia Meloni van Italië. De boodschap was dat het Hof zijn interpretatie van het Europese Verdrag van de Mensenrechten zodanig had opgerekt dat 'de verkeerde mensen in bescherming worden genomen' en 'te veel beperkingen worden opgelegd op het vermogen van de staten om te beslissen wie ze uitwijzen'.

Voortijdig einde

PVV-minister Marjolein Faber van Asiel en Migratie hoopte dat Schoof mee zou doen. Zij wees daarbij op het Hoofdpijnenakkoord waarin op het terrein van migratie werd gesteld dat het kabinet zich zou inzetten voor aanpassing van EU-verdragen en regelgeving. Maar de premier wilde 'niet op de stoel van de rechter gaan zitten'.

Faber sprak van een 'gemiste kans' en Wilders noemde het besluit van Schoof 'ongelooflijk zwak'. Ik vermoed dat Wilders toen tot de conclusie kwam dat de belofte van het kabinet 'het strengste migratiebeleid ooit' te voeren niet zou worden waargemaakt. Om de asielkwestie op scherp te stellen kwam de PVV-leider met een '10-puntenplan' boven op de afspraken in het Hoofdpijnenakkoord. De drie coalitiepartners wilden het regeerakkoord evenwel niet openbreken, zodat aan het avontuur van PVV, BBB, NSC en VVD een voortijdig einde kwam.

*Leonard Ornstein (tekst) en Bart Maat (fotografie): **Het kabinet dat van niemand was**. WBOOKS, 160 pagina's, € 29,95.*

Wynia's Week brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week, **156 keer per jaar**, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. [Doet u \(weer\) mee?](#) Hartelijk dank!